

LIBRIS

We know
books

DIDIER CHIRAT

ÎNTÂMPLĂRI CIUDATE DIN ISTORIA LUMII

Traducere: RODICA CHIRIACESCU

EDITURA ORIZONTURI

O introducere neobișnuită.....	5
Un rege persan ordonă să fie biciuită marea.....	7
Roma salvată de găște.....	10
Alexandru cel Mare alungat de un cerșetor	13
O împărăteasă din China dă o dublă lovitură cu ajutorul unui portret	16
Un cal este numit consul.....	19
Un împărat la Academia din Roma	22
Vespasian și vespasienele	25
Elagabal, un împărat cu al treilea sex	28
Sfinte Marcu, roagă-te pentru noi.....	31
Clotaire, ucigaș în serie.....	34
Un cadavru pe banca acuzaților: papa Formosus	37
Un accident la tron pentru Carol cel Simplu	40
Pântecele cuceritorului plesnește în timpul funeraliilor	43
Pentru ochii dulci ai Bertradei... ..	46
Un Delfin omorât de un porc	49
A supraviețui fugind de doctori	52
Curtea mănăstirii.....	55
Filip August are cordonul înnodat	58
Blanche de Castille, o soacră îngrozitoare.....	61
Un cardinal devenit papă prin violențe	64
O afurisită cursă de porci	67
Honi soțul qui mal y pense... ..	70
Acuzatul să ridice laba!	73
Regele Carol al VI-lea, cuprins de un acces de nebunie.....	76
Huo călăului!	79
Coroana nesperată a lui Francisc I.....	82
Un stropitor este stropit regește	85

Cu un sfert de oră înaintea morții, marchizul era încă în viață	88
Automatul guraliv	91
Fantoma lui Anne Boleyn	94
Salamandra din Champagne	97
Ars pentru „absolut nimic“	100
Centuria I, catrenul 35	103
Regele evadează	106
O prințesă care spune nu, nu, nu	109
O sfântă care moare în noaptea de 4 spre 15 octombrie	112
Când limbajul prețios face furori în secolul al XVII-lea	115
„Un încornorat foarte ciudat“	118
Henric al IV-lea declară război din dragoste	121
Civille, de trei ori mort	124
Enigme cronogramaticale	127
Un oraș din Somme își datorează numele unui curtean	130
Ludovic al XIV-lea s-a născut datorită unei furtuni	133
Călău al inimilor	136
Scușițele Soarelui	139
Un soț încornorat îl sfidează pe Regele Soare	142
Nenorocirile lui Boileau	146
Confreria invertiților	149
Piramide la curtea Regelui Soare	152
Războiul contra turcilor dă naștere croasantului	155
Violenții hughenote	158
Un posterior regal binecuvântat de englezi	161
Fortul inutilului	164
Domnii Bart, mai buni marinari decât curteni	167
Extravaganțele Calottei	170
Patru surori în patul regelui	173
O economie „à la silhouette“	176

Casanova seducătorul	179
Ludovic al XVI-lea, „un soț două treimi“	182
Ciuberele miraculoase	185
O oaie în nori	188
Cultura de cartofi a lui Parmentier	191
Calambururile marchizului de Bièvre	194
Vizionarul care a prezis ghilotina	197
Un ciudat simbol republican	200
Un conformist propune tăierea lui Ludovic al XVI-lea în 83 de bucăți	203
Un papagal ghilotinat în timpul terorii	206
„Anul al VII-lea îi va ucide!“	209
Trista poveste a lui Venus Hotentota	212
Omul cu cornet	215
Un explorator cu umbrelă roșie	218
Primele trenuri îi înspăimântau pe oameni	221
Elev Napoleon: zero barat	224
Bucătărie cu abur	227
Pneul a apărut din cauza unei supărări	230
Ludovic-Napoleon zidar	233
Anestezia, apărută ca urmare a seratelor studențești	236
Lincoln – Kennedy, tulburătoarele coincidențe ale morții lor	239
Cum un parfum de violete	242
De ce nu există Nobel pentru matematică	245
Carnetele picante ale lui Victor Hugo	248
„Mâncăți-l dacă vreți“	251
Bucătarul-șef vă propune fileul său de elefant cu sos Madera	254
S-a încercat demolarea „Doamnei de fier“	257
<i>Nunc est bibendum</i>	260
Apariția efectelor speciale în cinema	263
Un scriitor a prezis naufragiul <i>Titanicului</i>	266

Un președinte al Republicii moare în timpul unei scene galante.....	269
Împăratul care visa să creeze un „caval“	272
Un vameș (prea) zelos ca să salute isprava lui Blériot.....	275
Mai indestructibil decât Rasputin, mori!	278
Bertha Grasă dezvăluie infidelitățile unui star.....	281
Va învinge cu adevărat cel care va învinge ultimul.....	284
Președintele Deschanel are un cașalot în căpățână.....	287
Zborul profetic al lui Adrienne Bolland	290
„Ceea ce un bărbat face și Violette poate să facă!“	294
Un cocteil exploziv pentru ministrul lui Stalin.....	297
Un dric foarte patriot... ..	300
Vârsta de aur a pateului de ficat... fără ficat	303
Avioane de lemn și tancuri de cauciuc pentru a-l înșela pe Hitler.....	306
Dubla explozie a costumului bikini	309
Doi producători de echipamente sportive ca urmare a unei neînțelegeri între frați.....	312
De ce primul animal în spațiu a fost o cățelușă	315
Puii doamnei de Gaulle.....	318
Afacerea aparatelor sforăitoare.....	321

OFERTA DE CARTE A EDITURII ORIZONTURI

CĂRȚI ÎN CURS DE APARIȚIE

- 100 CEI MAI MARI SAVANȚI AI LUMII, John Simmons
 100 CEI MAI MARI SRIITORI ROMĂNI, coordonator Mircea Ghițulescu
 100 CEI MAI MARI SRIITORI AI LUMII, de Daniel S. Burt
 100 DE PERSONALITĂȚI MILITARE ALE LUMII, de Michael Lee Lanning
 100 LIDERI AI LUMII, de Brian Mooney
 LIDIA, de Alphonse Daudet
 DOAMNELE DIN MISSALONGHI, Colleen McCullough
 CUM SĂ NE DEZVOLTĂM INTELIGENȚA, de dr. Patrick M. Georges
 100 SUBIECTE DE CULTURĂ GENERALĂ, de Éric Cobast
 LUCREZIA BORGIA, de Lia Celi, Andrea Santangelo
 CATERINA DE MEDICI, de Lia Celi, Andrea Santangelo
 MARILE MITURI ALE LUMII, de F. Braunstein, J. F. Pépin
 SPUNEȚI NU BOLILOR DE INIMĂ, de Patrick Holford
 ISTORIA ANGLIEI, de Andre Maurois
 ISTORIA FRANȚEI, de Mary Fulbrook
 ISTORIA GERMANIEI, de Mary Fulbrook
 ISTORIA AMERICII, de Winston Churchill
 ÎNCETEZ SĂ MĂ MAI ÎNFURII, de Christine Lewicki
 CUM SE CREȘTE UN COPIL PROBLEMĂ, de Karen Doyle
 REȚETA CONTRA OBOSELII, de Linda Hawes Clever

OFERTĂ DE CARTE

ULTIME APARIȚII

ELIZABETH GASKELL	IUBIȚII SYLVIEI (560 p.)	39.99
ALEX CLERGUE	SĂ ÎNVĂȚĂM SĂ NE TRATĂM FĂRĂ MEDICAMENTE (240 p.)	29.99
	CODUL RUTIER ACTUALIZAT 2022 (272 p.)	29.99
PAUL-ALEXIS	AI NEVOIE DE CURAJ PENTRU A FI TU	29.99
RACINE JOURDREN	ÎNSUȚI (192 p.)	
WILKIE COLLINS	FEMEIA ÎN ALB (640 p.)	44.99
VÉRONIQUE AÏACHE	PUTERILE MISTERIOASE ALE PISCILOR (160 p.)	24.99
PHILIP STOKES	100 MARI GÂNDITORI AI LUMII (240 p.)	39.99
STEPHEN	100 CELE MAI MARI DEZASTRE DIN	39.99
J. SPIGNESI	TOATE TIMPURILE (416 p.)	
ELIZABETH B. BROWN	CE SĂ FACI CÂND TOTUL SE PRĂBUȘEȘTE ÎN JURUL TĂU	34.99
SUE ARMSTRONG	TOTUL DESPRE ÎMBĂTRÂNIRE (288 p.)	34.99
MATT LAMY	100 CELE MAI BIZARE MISTERE ALE LUMII (320 p.)	39.99
TOM PHILBIN	100 CELE MAI IMPORTANTE INVENȚII DIN TOATE TIMPURILE (368 p.)	39.99
WILLIAM JAY JACOBS	GIGANȚI AI ISTORIEI (400 p.)	39.99

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
CHIRAT, DIDIER

Întâmplări ciudate din istoria lumii / Didier Chirat ; trad.:
Rodica-Lucreția Chiriacescu. - București : Orizonturi, 2022
ISBN 978-973-736-495-1

I. Chiriacescu, Rodica-Lucreția (trad.)

94

Redactare: **DUȘA UDREA-BOBOREL**

Corectură: **MIHAELA MANEA, MĂDĂLINA COMAN**

Copertă: **TATIANA DANIELA POPESCU**

TOUTES LES DRÔLES D'HISTOIRES DE NOTRE HISTOIRE

Copyright © Editions Vuibert - Paris 2018

Toate drepturile acestei ediții aparțin **Editurii ORIZONTURI**

Editura ORIZONTURI – București

Bdul Libertății nr. 4, bl. 117, et. 7, ap. 20

telefon: 021.3177679, 0744531333

e-mail: orizonturi@editura-orizonturi.ro

O INTRODUCERE NEOBIȘNUITĂ

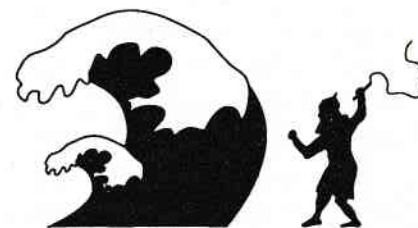
„Istoria nu este în realitate decât un repertoriu de crime, de nebunii și de nenorociri ale umanității“, a scris istoricul britanic Edward Gibbon, autorul cărții *Istoria decadenței și prăbușirii Imperiului Roman*. Ar fi putut adăuga al prostiei sale. Oamenii cred că sunt stăpânii perfecți ai propriului destin – șefi de state, mari minți științifice și toți cei care se mândresc că și-au lăsat amprenta pe mersul istoriei.. Ei cred că pot scrie cu toată dezinvoltura relatarea propriilor fapte, a măreției lor. Vanitatea vanităților! Marile personaje ale istoriei noastre naționale și internaționale, surprinse în intimitatea și ciudățeniile lor, impregnate de așa-zisa lor misiune civilizatoare, rămân ființe fragile în luptă continuă împotriva instinctelor care le conduc în fiecare clipă spre derapaje amuzante. Aceste rătăcirii constituie miezul cărții de față. Destinul – malițios, neobosit farsor, capricios cu clipele în care ne bucurăm de libertate – își permite adeseori să completeze povestea vieții noastre cu un capitol neașteptat, acordând mizerabilelor creaturi care suntem o frumoasă lecție de umilință. Acestea sunt câteva dintre capitolele istoriei Franței și ale lumii propuse aici.

Relatarea se dorește ușoară și plăcută. Această preocupare vine probabil din experiența mea de profesor de istorie-geografie. Am fost numit la începutul carierei într-o instituție dificilă a metropolei din Lille. Nu mai suportam să predau lucruri plictisitoare unui auditoriu dezinteresat. Atât din pasiune, cât și din cauza unei probleme de supraviețuire, m-am îndreptat spre anecdote, văzând în ele un mijloc irezistibil de a trezi orice spirit adormit. Acest miracol s-a produs adeseori. I-am simțit pe cei mai recalcitranți dintre elevii mei

ieșind din toropeala lor atunci când o povestire mai savuroasă ilustra o demonstrație mai teoretică, fără a lua în considerare virtuțile mnemotehnice ale acestor povestiri. Mi-am dat seama, întâlnindu-mă mulți ani mai târziu cu unii dintre foștii mei elevi, că un episod sau altul le frapase imaginația, făcându-i capabili să situeze în timp un ministru sau un eveniment. Am dezvoltat deci această metodă pedagogică și nu am încetat să adun de-a lungul numeroaselor mele lecturi toate aceste mici eructări ale istoriei.

Așa cum scrie Cioran, „doctrinile trec, anecdotele durează“. Atunci de ce să ne privăm de ele? Desigur, anecdotele nu sunt decât fenomene secundare care abia încrețesc oceanul istoriei. Dar nu ne oferă ele ocazia unei reflectări tot atât de profunde ca marile teorii? Nu propun ele un fel de concizie a naturii umane? Nu constituie ele „o frescă adevărată a moravurilor și caracterelor unei epoci date“, potrivit cuvintelor lui Prosper Merimée?

Orice ar fi, să nu ne stricăm plăcerea. Sper ca aceste savuroase istorii să vă înveselească puțin, făcându-vă cunoscute lucruri pe care, poate, nu le știți. Dacă așa este, atunci voi considera că scopul acestei lucrări a fost pe deplin atins.

UN REGE PERSAN ORDONĂ SĂ FIE BICIUITĂ MAREA

Regele regilor, Xerxes I, nu mai are decât o singură Robsesie: să distrugă orgolioasele cetăți grecești. Celui care domină Imperiul Persan, de la Mediterana până la Ind, îi este greu să suporte că acestea rezistă încă în fața stăpânirii sale. Într-adevăr, nu este obișnuit să i se împotrivească cineva: propriii săi supuși se prosternază în fața lui și nu pot să i se adreseze decât prin intermediul celui care este numit „urechea regelui“. Cum să nu fie el exasperat de acești vecini care îi sfidează încontinuu poporul? Astfel, în 498, atenienii nu ezitaseră să vină și să incendieze orașul Sardes, aflat chiar în inima imperiului. Mai târziu, în 490, ei respinseseră armata lui Darius, predecesorul său, în timpul bătăliei de la Maraton, terminând ceea ce s-a numit Primul Război Medic printr-un eșec dureros pentru perși.

Dar Xerxes – la putere din 486 – își pregătește revanșa. Acum acești greci insolenți pot să tremure. El înființează o armată și o flotă fără precedent în istorie (cel puțin 100.000 de oameni și aproape 1.200 de nave) pentru a le distruge rezistența. Rămâne o problemă delicată: Hellespontul – un braț de mare lat de 1.300 de metri, ce separă teritoriul său de Grecia continentală. Cum să fie trecut de trupe? Pe un pod, desigur! Un pod de vase legate unele de altele. Manevrele sunt repede terminate, iar Xerxes se pregătește să-și reverse oamenii asupra acestor blestemați eleni. Suntem în anul 480.

Cine ar putea să-l oprească pe marele Xerxes? Nimeni, desigur, dar Mama Natură poate... Vântul începe să sufle și dislocă această structură. Pentru că ea nu rezistă, este amplasat un nou pod. De data asta este solid! Dar marea, insensibilă la capriciile oamenilor, sapă iar și, din nou, podul se scufundă. Xerxes tună și fulgeră: deja în timpul Primului Război Medic, elementele naturii se dezlanțuiseră împotriva flotei persane și o loviseră de fundul înalt, stâncos, din largul muntelui Athos. Întrucât natura a hotărât să-l contrarieze pe Regele regilor, se impune o hotărâre: trebuie pedepsită sever. Xerxes pedepsește marea, ordonând să-i fie aplicate 300 de lovituri de bici! El însoțește flagelarea cu cuvinte bătaioase și necruțătoare: „Apă ingrătă, stăpânul tău îți impune această pedeapsă pentru că l-ai ofensat fără motiv! Regele Xerxes te va traversa fie că vrei, fie că nu vrei, pentru că ești o apă măloasă și sărată!“ Herodot, care ne face cunoscute aceste cuvinte, adaugă că el se preface chiar că înlănțuie apa, aruncând în ea lanțuri și punând să fie însemnată cu fierul roșu.

Soldații traversează Hellespontul, în sfârșit îmblânzit, și pătrund pe teritoriul grec. Urmările a ceea ce se va numi al Doilea Război Medic par să confirme acest fericit semn prevestitor: cetatea atenienilor, unul dintre obiectivele majore, nu îndrăznește să reziste: locuitorii au evacuat orașul și îi lasă pe perși să-l distrugă de la un capăt la altul. Xerxes exultă. Dar nu pentru mult timp: sub îndemnul lui Temistocle, atenienii au construit o flotă puternică de 300 de triere¹, de galere de luptă.

Această flotă se refugiază aproape de insula Salamina, într-un loc îngust, unde cele 1.200 de nave persane se vor

¹ Trieră sau triemă – navă de război din Antichitate, cu trei rânduri de rame suprapuse, de tip galeră (propulsată cu vâsle), folosită de vechile civilizații maritime din Marea Mediterană, în special de fenicieni, grecii antici și romani.

desfășura cu greu. Cu toate astea, Xerxes este încrezător, încurajat în acest sens și de afirmațiile liniștitoare ale unui atenian, Sikinos, arestat de oamenii săi, care relatează marea dezordine ce domnește la greci. Dar asta înseamnă să ignori că grecul s-a lăsat prins de bunăvoie... Prin această minciună, el înțelege să întărească hotărârea dușmanilor săi și să-i lanseze într-o bătălie generală. Xerxes cade în capcană. El pune să-i fie instalat tronul alb cu picioare de argint pe un promontoriu care domină Salamina, pentru a savura spectacolul unei victorii triumfătoare. În loc de victoria așteptată, cea pe care va trebui să suporte s-o vadă, fără drept de apel, este aceea a atenienilor... Marinarii săi sunt aruncați în apă ca „tonii prinși în plasă“, povestește Eschil. Mării nu i-a plăcut biciul. Xerxes, care „își sfâșie hainele și scoate strigăte ascuțite de durere“, trebuie să se reîmbarce. Niciodată perșii nu-i vor învinge pe greci.

Primul maratonist moare de oboseală

În anul 490, victoria atenienilor asupra perșilor la Maraton este una strălucitoare. Pentru a anunța triumful nesperat celorlalți cetățeni rămași în oraș, la 40 de kilometri de acolo, atenienii le trimit un mesager, pe Filippide. Mergând repede, acesta are nevoie de patru ore ca să ajungă în agora, piața centrală a orașului. Abia sosit, el moare de epuizare, dar are timp să șoptească aceste cuvinte: *Nenikemen*, „Am învins!“

Rețineți că distanța oficială a maratonului modern, de 42,195 de kilometri, a fost adoptată de Jocurile Olimpice de la Londra în 1908: ea nu corespunde, așa cum se crede adesea, distanței parcurse de Filippide, ci este exact distanța dintre Palatul de Windsor și loja stadionului olimpic!

ROMA SALVATĂ DE GÂȘTE

Roma, încă un modest târg în secolul al IV-lea î.Hr., este în stare de alertă. Galii au invadat Peninsula Italică! Pentru a evita ca aceștia să intre în cetate și s-o devasteze sunt trimiși soldați în întâmpinarea lor. Dar în momentul în care ostilitățile sunt gata să se angajeze, lângă un târg numit Veies, trupa romană se împrășteie, terorizată de fețele vopsite ale dușmanilor cu părul lung și torsurile goale, care scot urlete îngrozitoare și își lovesc armele de scuturi. Legionarii, care vor face în curând să tremure lumea, o iau curând la goană, înainte chiar să fi început ostilitățile! În graba lor de a se refugia pe una dintre cele șapte coline fortificate ale Romei, ei uită să închidă porțile orașului...

Invadatorii nu au decât să se folosească de asta! După mai multe zile de jaf, aceștia hotărăsc să cucerească faimoasa colină. Dar cum s-o escaladeze? Nu există altă soluție decât să aștepte și să-și înfometeze adversarul, care va încerca să obțină întăriri. Într-o zi, un mesager trimis în acest scop reușește să ajungă pe colină escaladând-o pe partea ei abruptă, dinspre Tibru, dar este reperat de gali. Aceștia așteaptă o noapte luminoasă, merg pe urmele lui și ajung foarte aproape de vârf și de victorie.

Santinelele romane n-au auzit nimic. Căinii își imită stăpânii și dorm profund. Din fericire, Capitoliul are alți paznici, păsările pe care nimic nu le înșală. Gâște! Mai mult decât sacre. Există acolo, într-adevăr, un templu consacrat

zeiței zeitelor, Iunona. Animalul ei fetiș fiind gâsca, romanii le cresc în mijlocul templului ei. Și în niciun caz nu vor îndrăzni să le facă vreun rău chiar în timp de asediu, când alimentele sunt limitate. Aceste păsări, care ar face o masă admirabilă, nu se vor arăta ingrate! Ele îi aud pe gali, deși foarte silențioși, și încep să gâgâie, să bată din aripi. Un oarecare Manlius, care locuiește foarte aproape de templu, este trezit și tresare. El își ia armele, se grăbește și, cu o lovitură de scut, îl respinge pe galul din frunte, care cade pe spate peste cei ce îl urmează, antrenând întreaga coloană în jos pe pantă. În curând, întăririle dau fuga și îi alungă pe intruși cu lovituri de săgeți și cu pietre. Capitoliul este salvat!

Manlius, purtat în triumf, primește drept recompensă o jumătate de livră de făină și o măsură de vin, o comoară pe timp de foamete! Și gâștele?

Romanii nu vor să se arate haini cu păsările, dar cu câinii, da. O sărbătoare religioasă este organizată în fiecare an pentru primele: o gâscă este plimbată pe o litieră foarte confortabilă; la trecerea ei, pentru că nu și-au îndeplinit misiunea, câinii sunt crucificați pe stâlpi de soc, drept ofrandă!

Templul Iunonei va fi mărit și va deveni templul Iunonei „Moneta“, „cea care avertizează, care previne“. Întrucât acesta este un loc sigur, romanii vor depozita aici, prin urmare, toate prăzile lor, și acolo, într-o cameră învecinată a incintei religioase, vor fi bătuți primii dinari de argint. Acest loc va fi curând numit atelier „monetar“ (de la „moneta“), cuvântul ajungând în cele din urmă să denumească chiar piesele (bani), sub numele de „monedă“. Pe scurt, de fiecare dată când umblați cu bani, gândiți-vă la gâștele de pe Capitoliu.

Învingătorii au întotdeauna dreptate

După episodul eroic al Capitoliului, galii sunt curând decimați de o teribilă epidemie, iar șeful lor, Brennus, preferă să-și negocieze plecarea: el se înțelege cu romanii în privința

unei recompense de 1.000 de livre de aur, echivalentul a 327,25 de kilograme de metal pur! Asediații încep să depună pe platoul balanței vase și bijuterii de valoare. Deodată, un roman denunță sus și tare: platoul pe care sunt puse greutatea a fost îngreunat de dușman. Impetuosul Brennus înaintează cu aroganță și, privindu-și disprețuitor dușmanul, îi replică cu orgoliu: „Vai de cei învinși!“ (în latină *Vae victis!*) și își aruncă sabia și banduliera pentru a îngreuna și mai mult balanța.

Oare în ziua aceea galii și-au creat reputația de fanfaroni? Mai târziu, Diodor din Sicilia se va complăcea să-i descrie într-o lumină ce pare să fie de o uluitoare actualitate: „Ei folosesc adesea exagerarea cu scopul de a-și exalta propriile merite și a le diminua pe cele ale altora. Sunt niște lăudaroși care amenință și vorbesc plini de emfază despre propriile fapte.“

Să reținem că Brennus din amuzanta noastră istorioară nu are nimic de-a face cu acel scut oferit în fiecare an echipei de rugby care câștigă campionatul Franței. Acest trofeu, desenat de baronul Pierre de Coubertin, a fost realizat, pur și simplu, în 1892 de către Charles Brennus, gravor și președinte al clubului parizian Sporting Club Universitaire de France. Din nefericire pentru nenorocosul creator, echipa sa, cu toate că era finalistă în două reprize, nu va cunoaște niciodată bucuria de a ridica, în semn de victorie, această capodoperă a lui.

ALEXANDRU CEL MARE ALUNGAT DE UN CERȘETOR

Poate vi se întâmplă uneori să vă simțiți nesiguri privind valorile și regulile tradiționale admise de societate. Atunci, cu bună știință, sunteți taxați de cinism. Acest cuvânt vine din grecescul *kuôn*, care înseamnă „câine“: ai de ce să fii supărat... Numai dacă nu vi-l asumați pe deplin, afirmând că vă înscrieți în filiația lui Diogene, filosof din secolul al IV-lea î.Hr., principalul reprezentant al curentului cinic. Extraordinar personaj!

El afirma că omul trebuie să fie judecat pentru ceea ce este, și nu pentru ce are. În timp ce bogăția exterioară este iluzorie și poate să dispară printr-o singură lovitură a sorții, avem în interiorul nostru o întreagă comoară, care nu ne poate fi luată. Iată de ce Diogene, care critica umanitatea ce aleargă după confortul material, a trăit cerșind în bogata cetate a Atenei. El locuia într-o amforă mare, dintre cele destinate stocării cerealelor! Lucrurile și le ținea într-o traistă și mânca dintr-o strachină, până într-o zi când a văzut un copil înghițindu-și linte într-o bucată scobită de pâine și s-a grăbit atunci să se lipsească de ea! Își bătea joc de bogații care erau preocupați să-și satisfacă nevoile stomacului, uitând că acelea ale spiritului ar fi avut trebuință de cel puțin tot atâta atenție. Îi ridiculiza pe acești bogați, numindu-i ironic „oi cu lâna de aur“. Nu cruța nici credințele religioase, care îi oferă individului o conștiință curată și îl fac să uite de datoriile lui.

Într-o zi a fost martorul arestării de către preoți a unui hoț. Atunci a strigat: „Iată-i pe hoții cei mari care îl duc pe unul mai mic!“, subînțelegând clerul, care, departe de a se pune în serviciul zeilor, profita de ofrande pentru a trăi în lux.

Diogene trăia în mizerie, asemenea unui câine. La fel ca animalul, el își „mușca“ cu cruzime contemporanii, denunțându-le ipocrizia. Îi compara cu muzicanții care își acordează lira fără să-și acordeze sufletul sau cu filosofi care profesau înțelepciunea fără să o practice. Într-o zi a cerut să vadă oameni. El a strigat către cei care se adunaseră în jurul lui: „Am cerut oameni, nu gunoaie!“ Altă dată, în timpul unui banchet, atunci când i se aruncau oase să le roadă, s-a ridicat și a urinat pe toți mesenii. Acesta era Diogene, firesc și foarte direct.

Nu se temea de nimeni. Marele cuceritor Alexandru, care își construise un imens imperiu, de la malurile Mediteranei până la Ind, a auzit vorbindu-se despre el. Atitudinea și cuvintele deplasate ale acestuia îl intrigaseră. În momentul în care se desfășurau faptele, Diogene se găsea în Grecia Centrală, în Corint, unde fusese vândut de pirai ca sclav. Alexandru veni să-l viziteze, atunci când cinicul făcea o baie de soare. Admirând curajul și înțelepciunea filosofului, el îl întreabă ce i-ar face plăcere. Diogene îi replică tăios: „Să te dai din fața soarelui meu!“

Alexandru – generalul căruia nimeni nu-i rezista – ar fi putut să-l ucidă pe loc. Departe de a se simți jignit, el se conformă și, retrăgându-se, reflectă astfel: „Dacă nu eram Alexandru, aș fi vrut să fiu Diogene!“

Filosoful nostru cerșetor era, în definitiv, foarte apreciat. Oarecum asemenea umoriștilor contemporani, care denunță excesiv micile noastre defecte. Tradiția povestește că el ar fi murit în aceeași zi cu Alexandru – sinucigându-se, după câte se pare. Ceruse ca oasele sale să fie lăsate în voia câinilor,

dar i s-a construit un mormânt somptuos. Epitaful se termină cu aceste cuvinte: „Era acest Diogene un adevărat fiu al lui Zeus și un câine ceresc.“

Arhimede, un alt savant trăsnit

Unul dintre cei mai mari matematicieni ai Antichității (în special, a calculat numărul pi), inventatorul „șurubului fără sfârșit“² și al levierului, a trăit un secol după Diogene. Există la Arhimede (287–212) același spirit oarecum extravagant. Toată lumea știe episodul cu cada de baie. Scufundându-se în ea, o face să se reverse și înțelege imediat fenomenul de împingere a apei – botezat mai târziu forța lui Arhimede. Beat de fericire, ar fi ieșit complet gol în stradă, strigând: „Am găsit!“ – faimosul „Eureka!“.

Acest savant a rămas până la sfârșit un excentric. În 212 î.Hr., cetatea sa natală, Siracuza, cade în mâinile romanilor. Un legionar dă năvală în casa lui și vrea să-l ducă la șeful său, Claudius Marcellus, care dorește să-l întâlnească. Dar Arhimede, în plină analiză a cercurilor pe care le trasase chiar pe pământ, îl admonestează pe legionar: „Nu-mi deranja cercurile!“ Vexat, acesta îl străpunge cu sabia. La fel ca Diogene, omul de știință siracuzean primește un vibrant omagiu postum. Claudius Marcellus îi ridică un somptuos monument funerar.

² Șurubul fără sfârșit – mecanism spiralat al cărui scop era transferarea apei la un nivel mai înalt; la fel ca majoritatea lucrărilor de inginerie ale lui Arhimede, invenția a apărut din dorința de a satisface nevoile orașului Siracuza, în special alimentarea cu apă.